

Název - Rizikové sexuální chování

Autor - Lucie Pekárková

Cílová skupina - žáci 9. (popř. 8.) tříd

Typ projektu - krátkodobý

Vzdělávací oblast - Člověk a zdraví

Průřezové téma - Osobnostní a sociální výchova

Klíčové kompetence - k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské

Náplň jednotlivých hodin

1. hodina

- vymezení pojmu rizikové sexuální chování + prevence; předčasné těhotenství - prevence a jeho rizika pro matku i dítě; rakovina děložního čípku + prevence, video na téma rakovina děložního čípku - <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani-jako-driv/211411058030204-milenium/>

2. hodina

- pohlavně přenosné nemoci (syfilis, kapavka, chlamydiové infekce, kandidóza, trichomoniáza, opar zevního genitálu) + prevence a možnosti léčby; virus HIV/onemocnění AIDS, možnosti přenosu viru HIV + prevence, video na téma virus HIV/ AIDS - <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1095946610-diagnoza/210572241500012-aids/>

3. a 4. hodina (dvohodinovka - proběhne dohromady u všech devátých tříd na škole)

- práce ve skupinách, diskuse s HIV pozitivním člověkem, shrnutí

Cíle

- prevence rizikového chování dospívajících a jeho následků
- rozvoj charakteru dětí a mládeže, kteří budou schopni budovat trvalé, hodnotné a harmonické vztahy
- vytvoření a upevnění morálních hodnot dětí a mládeže, rozvoj dovedností, které vedou k odmítání všech forem rizikového chování
- poznání hodnoty lásky a sexu, věrnosti, manželství, rodičovství a vedení k zodpovědné volbě životního partnera

Způsob hodnocení

- oznámkování výsledků skupinové práce

Anotace

Vyučovací hodina spadá do projektu, který je zaměřen na prevenci rizikového sexuálního chování. Tento projekt je určen pro žáky devátých, popř. osmých tříd základní škol. Projekt je střednědobý, jeho časová dotace jsou čtyři hodiny. V teoretických hodinách budou žákům vysvětleny pojmy rizikového sexuálního chování, předčasné těhotenství, rakovina děložního čípku, nejčastější pohlavní nemoci a virus HIV/onemocnění AIDS. Dále budou žákům sdělena rizika a prevence těchto pojmů. Rovněž jim budou puštěna dvě videa - na téma rakovina děložního čípku a virus HIV/ onemocnění AIDS. Praktická část prověří jejich získané znalosti - ve skupinách budou plnit úkoly na pracovních listech a vytvoří poster. Vše bude ukončeno besedou s HIV pozitivním člověkem.

Zpracovaná hodina vymezuje pojem, rizika a prevenci rizikového sexuálního chování, předčasného těhotenství a rakoviny děložního čípku a odkaz na video na o rakovině děložního čípku.

Sexuální rizikové chování

K **syndromu rizikového chování v dospívání** patří tři okruhy rizikového chování

- zneužívání návykových látek, závislost na nich
- negativní jevy v oblasti psychosociální
- rizikové chování v oblasti sexuální

Tyto okruhy se často vzájemně kombinují, jen zřídka se vyskytuje rizikové chování jen jednoho druhu. Všechny tyto jevy také vzájemně usnadňují svůj vznik - alkohol a drogy snižují úsudek a sebekontrolu v oblasti sexuální, což vede k předčasnému, náhodného, nechráněnému sexu. To zase ke krizovým situacím, negativním sociálním jevům, pohlavním nemocem, brzkému těhotenství.

Rizikové chování v oblasti sexuální můžeme definovat jako soubor projevů chování, které doprovázejí sexuální aktivity a současně vykazují rizika v oblasti zdravotní, sociální a dalších oblastech. V současné době je toho chování častým jevem. Zařazujeme sem také kombinaci více typů rizikového chování (např. kombinaci užívání návykových látek a rizikového sexu) a také nové trendy zvyšující riziko především v oblasti sociální (např. zveřejnění intimních fotografií na internetu, jejich zasílání mobilním telefonem, či nahrávání na video). Takové aktivity totiž přinášejí vysoké riziko zneužití takového materiálu.

Do rizikového chování v sexuální oblasti můžeme zařadit např. tyto jevy:

- předčasný pohlavní styk
- náhodný pohlavní styk
- nechráněný pohlavní styk
- promiskuitní chování
- rizikové sexuální praktiky

Předčasný pohlavní styk

Mezi hlavní důvody předčasného pohlavního styku patří:

- psychosociální nezralost
- nesprávná motivace - emocionální strádání, zvědavost, tlak vrstevníků

Dospívající nejsou však zkušení, a tak se stává, že jim často selhává antikoncepce, nebo se nechrání vůbec. To s sebou přináší další **rizika**:

- předčasné a nechtěné těhotenství
- nakažení se pohlavní nemocí
- rakovinu děložního čípku
- negativní psychosociální jevy.

Aby se mladí lidé tomuto **rizikovému chování vyhnuli**, je nutno přistupovat k nim z celostního, komplexního hlediska. V centru naší pozornosti musí být určitý konkrétní dospívající, jeho osobnost, vývoj, potřeby a problémy, naším hlavním cílem by mělo být pomoci mu získat sebedůvěru, sebeúctu, pocit sounáležitosti s vrstevníky, pocit osobní užitečnosti a v orientaci v systému hodnot při jeho tápání a nejistotách. Velkou roli v prevenci hraje také rodina - fungující rodina, ve které jsou dobré vztahy a komunikace je na dobré úrovni.

Předčasná těhotenství

Mezi předčasná těhotenství jsou řazena těhotenství náctiletých slečen. Neexistuje však pevná hranice. Jeden zdroj uvádí rozmezí do 14 let, další do 16 let, jeden dokonce do 19 let. Hlavní charakteristikou předčasného těhotenství je, že je nechtěné, neplánované, náhodné. Dívky kolikrát o svém těhotenství ani neví, dále se chovají rizikovým způsobem. Po zjištění nevědí, co dělat, bojí se to někomu říci. To vše vede k tomu, že se do těhotenské péče dostanou pozdě, což přináší rizika pro ni i pro plod. A přitom stačí tak málo:

- nespěchat s pohlavním stykem
- při každém pohlavním styku užívat antikoncepci.

Rizika předčasného těhotenství jsou totiž nezanedbatelná. **Do rizik pro dítě se řadí:**

- riziko předčasného porodu (předčasně narození novorozenci vyžadují dlouhodobou a intenzivní péči po porodu a mohou následně trpět onemocněními souvisejícími s předčasným narozením, zejména neurologickými postiženími, dechovými a střevními obtížemi.)
- nízká porodní hmotnost (souvisí s nedostatečným vývojem některých orgánů)
- nedostatek kognitivních stimulů (ne všechny dívky se po porodu o své děti dokáží postarat. V případě, že dítě nemá dostatek kontaktu se svým okolím a je málo stimulováno k činnosti a podporováno v dalším vývoji, trpí v budoucnu problémy, které právě se situací v dětství souvisejí a často se velmi obtížně napravují. Děti mají často problémy ve škole a dosahují průměrně nižšího vzdělání než běžná populace)

- riziko rozvoje závislosti (děti mladých matek jsou více ohroženy závislostí na alkoholu či drogách, 13 % chlapců skončí v dospělosti ve vězení a 22 % dívek se stane nezletilými matkami)
- fetální alkoholový syndrom či vrozená pohlavní nemoc.

Do rizik pro matky patří:

- nedostatek vitamínů a stopových prvků
- hypertenze
- močové infekce
- atypie placenty
- smrtelné komplikace při porodu
- rizika v sociální oblasti (dívky většinou pro svoje těhotenství přeruší školu a po porodu se do ní nevrátí. To má za následek nezískání kvalifikace a v budoucnosti je matka sociálně i ekonomicky znevýhodněna)

Rakovina děložního čípku

Původcem rakoviny děložního čípku jsou lidské papilomaviry – HPV. Viry se integrují do genů buněk děložního čípku a způsobí nekontrolované buněčné množení. Ačkoliv mnoho žen je infikováno těmito viry, jen u některých se vyvine karcinom. Souvisí to hlavně s kombinací rizikových faktorů. **Rizikových faktorů** je u toho typu onemocnění hned několik. Všechny si ale člověk většinou způsobí sám:

- nízký věk při pohlavním styku
- promiskuita
- kouření.

Do prevence patří:

- očkování – Cervarix nebo Silgard
- odložení začátku sexuálního života – dospívající dívky mají děložní čípek kryt cylindrickým epitelem, ten chrání méně před průnikem infekce než epitel dláždicovitý, který mají dospělé ženy
- monogamie (proti HPV kondom nechrání 100%)
- pravidelné gynekologické prohlídky
- (vyvarování se kombinaci rizikových faktorů)

Použité zdroje pro celou práci:

- Machová, J., Hamanová, J. Reprodukční zdraví v dospívání. Praha: H a H, 2002. ISBN 80-86022-94-3
- Krejčová, L. Psychologické aspekty vzdělávání dospívajících. Praha: Grada, 2011, ISBN 978-80-247-3473

- http://www.aids-pomoc.cz/ca_prenos_hiv.htm#1
- <http://www.babyonline.cz/tehotenstvi/tehotenstvi-nactiletých>
- <http://www.messaggiamo.com/cz/pregnancy/11712-problems-associated-with-teen-pregnancy.html>
- <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cislocclanku=2008060202>
- <http://www.prevence-praha.cz/sexuálne-rizikove-chovani?showall=1>
- http://www.zshk.cz/files/prevence_HIV.pdf
- <http://e-psycholog.eu/pdf/kupka-zp.pdf>
- <http://nemoci.vitalion.cz/rakovina-delozniho-cipku/>